

200 ÉVES A VÁROSFALVI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG TEMPLOMA

A falu régi neve „Wárasfalwa“, vagy „Várasfalva“ volt. Az elnevezés utalhat a templom és torony elhelyezésére egy kiemelkedő dombélen, melyet a temetővel együtt várszerűleg kőfal vesz körül, innen vehette volna a „vár“ elnevezést. Máskülönbén a falu határában vármaradvány található a Pósa pataka folyásánál, az Esztena és Hegyestető találkozásánál. E várról is kaphatta nevét.

Az egyházközség 16. és 17. századi történetéről keveset tudunk. A hagyomány azt tartja, hogy a gyülekezet 1568 után alakult meg. Régi temploma valószínűleg a Nagyhomoród régi folyásánál, a malomárok mellett, Csáka Dénes-féle telek helyén volt, a falu mai kulturotthonával szemben. Erre enged következtetni az is, hogy 1978-ban a vízvezeték építéskor, a nevezett telek nyugati részén masszív épületfundamentumot találtak. Mivel a Nagyhomoród majdnem minden tavasszal kiöntött, az áradás veszélyének kitétt templomot a 17. század első felében lebontották. Az új templom 1650-ben épült fel az „Erős tető“ déli oldalán, a temető déli sarkában. Az első feljegyzést az új templomról 1732. szeptember 2-án tartott Generalis Vizitáció jegyzőkönyvében találjuk, mely szerint „Az városhalvi templom pedig épült A. 1650“.¹ Az 1749. február 20-án felvett vizitációs jegyzőkönyv megállapítja, hogy „A templom kőből való, cserepes. Építettett Anno 1650“.² A templomépítő lelkész nevét nem ismerjük.

A különálló torony 1695-ben épült kőből, zsindeyes fedéllel;³ a harangszéknél tornácos volt. Az építésről a torony falában elhelyezett két kőlapon levő latin felirat számol be. Az egyik felirat magyar fordítása a következő:

„Istennek, az Úr Jézus Atyjának tiszteletére építettett az unitárius egyházközség gondoskodásából, munkájával, verejtékével és költségén, nemes Kénosi Sigmond és Ferencz András kurátorok, s Gedő András, Zsigmond Ferenc és Dóka János építőmesterek vezetése alatt. Legyen a munka, verejték és költség annyira áldást hozó a szent célra, hogy egyebekben is meghozhassa nyereségét. T.Sz. N.“ A másik kőlapon „Csegezi Dániel iskolamester idejében épült fel a torony, mely szép áldozat Istennek. Az Úr 1695. esztendejében június 27. napján.“

1751-ben a templomot és tornyot renoválták Derzsi György lelkész és Máthé Péter gondnok idejében.⁴ 1761—1765-ben a templomot, tornyot és a temetőt kőkerítéssel vették körül Hévízi András lelkész és Gedő János gondnok vezetésével.⁵

A 18. század második felében a templomot, feltehetően a földrengés annyira megrongálta, hogy nem lehetett kijavítani, ezért 133 évi használat után 1783-ban lebontották. II. József 1781-ben kiadott Türelmi

Rendelete lehetővé tette a templomépítési engedély megszerzését. 1783. május 11-én az egyházközség szerződést kötött Oroszhegyi Burján János építőmesterrel egy 10 német öl hosszú, 4,5 öl széles és magas templom építésére. A munkálatok ugyanabban az évben meg is kezdődtek. Időközben az építőmester meghalt, az egyházközség új szerződést kötött a székelyudvarhelyi Boldizsár József kőművessel, aki 1785-ben fejezte be a templom építését. Mérete: hossza 23 m, szélessége 8, magassága 9 m.; bolthajtásos, cseréppel fedett. Az építés összköltsége 587 mfrt. 10—10 köből búza és zab volt. Az építés idején az egyházközség lelkésze Murvai János volt, aki 1781-től haláláig, 1811-ig működött Városfalván. Sírja a temetőkertben van, nem messze a templomtól. Sírfelirata: MU JÁ V

1811

Gondnokok voltak: Csiki Zsigmond 1783-ban, Zoltán György 1784-ben és Zoltán Péter 1785—1787-ben.

A templomban található feliratok: A templom keleti felén levő karzat feletti falon: „Én vagyok az Isten háza és szállása, / Hol az egy Istennek vagyon imádása. / Engem Városfalva sok fáradozása / épített. Nyugodjék kin az Úr áldása. / Ez lőn Zoltán Péter Curatorságában, / Zoltán János egyik egyházfiságában. / Másfelől Gál Ferentz társ szolgálattyyában. Ezer hétszáz nyolevanötödik folytában“.

Az 1785-ben készült úrasztalon: „A maga költségén: Városfalvi Kénosi Sigmund Úr: Élete párja Tompai Botos Anna. Anno 1785“. Továbbá ez: „Renováltatta Ifiabb Kénosi Sigmund 1837-ben“. A papi széken: „Városfalvi Ns. Kénosi Dávid Úr tsináltatta 1785“. A szószék mellett, a Kénosi nemzettség székén: Városfalvi Ns. Kénosi Dávid Úr élete párja Désfalvi Belényesi Anna asszony tsináltatta 1785-ben“.

Az orgonát a hívek adakozásából 1835—1836-ban a háromszéki szemeriai Serestély Dávid készítette.⁶ Az orgonatestet Pekáts Fridik díszítette. Az orgonán levő felirat: „Az Úrnak zengedeztetek hangos orgonákban“.

A szószék feletti koronán, mely Pekáts Fridrik műve, ez a felirat van: „Légy hív mind halálig. Néked adom az életnek koronáját 1843“.

A kelet felőli karzatot, valamint a templomi padokat Daróczi György asztalos készítette és festette.

1836-ban és 1847-ben a templomot kívül-belül javították. 1837-ben a templom keleti felében karzatot építettek az ifjak számára, Jobb János lelkész és László Zsigmond gondnok idejében.⁷ 1850-ben Egyed Mózes lelkész és Bedó Sándor gondnok alatt templomot és tornyot javítottak.⁸ Ennek költségeiről a gondnok csak 1859-ben tudott elszámolni, mivel az 1848—49-es forradalomban való részvétele miatt hét évig raboskodott Josefstadthban.⁹

1858-ban az egyházközség megnagyobbította a temetőt csere és vértel útján.¹⁰ Az új területet 1859—1865. években zsindegyel fedett kőkerítéssel vették körül.¹¹ 1885-ben a templom nyugati oldalán levő tűzfalat újraépítették.

1851—1853-ban a tornyot javították és falának magasságát 3 német öllel emelték, az eddigi zsindegy fedelet pléh fedéllel cserélték ki. A tornyot 1861. július 8-án a villám megrongálta.¹² 1893-ban a megdőlt tornyot, melyben a harangozás életveszélyessé vált, le kellett bontani.

A 35,49 m magasságú új torony építése anyagiak hiánya miatt csak 1902-ben készült el. Az új torony falába elhelyezték a régi épület két latin feliratos kőtábláját.

1901-ben a hívek adakozásából két új harangot öntettek. A nagyobb harang egyik oldalán a hit, remény és szeretet jelképe van, a másik oldalán ez a felírás: „Kiáltó szó vagyok, szenteljétek meg magatokat és jertek el az áldozatra. Az egy Isten dicsőségére öntette a h. városfalvi unitárius szt. ekklézsia 1901“. A kisebb harangon: „Az élőket hívogatom, a holtakat megsíratom, Nekünk egy Istenünk van, amaz Atya, kitől mindenek vannak, és mi is; és egy Urunk a Jézus Krisztus. Az egy Isten dicsőségére öntette a h. városfalvi unitárius szt. ekklézsia 1901. Hönig Frigyes harangöntő által.“

1924 és 1956-ban templomot és tornyot javítottak Báró József lelkész vezetésével. 1979-ben a templomot és tornyot renoválták Farkas László lelkész és Albert László gondnok közreműködésével. 1986-ban, a 200 éves templom belső berendezését újították fel Bíró Barna lelkész és Albert László gondnoksága alatt.

JEGYZETEK

¹ Generális vizitációk jegyzőkönyve, 1715—1752: Homoródszentpéter. IV. 187.

² Uo. IV. 187. Lásd: Kelemen Lajos: *Legrégibb adataink unitárius templomainkról püspöki egyházvizsgálati jegyzőkönyveinkben 1789-ig.* KerMagv L.IV/1922/180.

³ Generális vizitációk jegyzőkönyve 1715—1752. IV. 187.

⁴ Városfalvi egyházközség esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyve, 1751. 24.

⁵ Városfalvi egyházközség esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyve, 1765. 32.

⁶ Városfalvi egyházközség esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyve, 1836. 11.

⁷ Városfalvi egyházközség esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyve, 1837. 14.

⁸ Városfalvi egyházközség keblitanácsi jegyzőkönyve, 1850, 24.

⁹ Városfalvi egyházközség keblitanácsi jegyzőkönyve, 1859, 50.

¹⁰ Városfalvi egyházközség keblitanácsi jegyzőkönyve, 1858, 41.

¹¹ Városfalvi egyházközség keblitanácsi jegyzőkönyve, 1865, 62.

¹² Városfalvi egyházközség keblitanácsi jegyzőkönyve, 1861, 56.

JAKAB DÉNES

AZ ÖNVIZSGÁLAT TÜKRE

Mt 16, 13—15

Jézus a tanítványokkal Cézarea Filippi környékén jár. Amint mennek, Jézus kérdéseket intéz tanítványaihoz. Ma azt mondanók: közvélemény kutatást végez. Kinek mondanak engem az emberek? Ti kinek mondotok engem? — kérdezi. A kérdésekre megkapja a feleletet: „némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, némelyek pedig Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül.“ Péter pedig így felel: „Te vagy a Krisztus, az élő Istennek fia.“ A két véleményt Jézus gondolatban összeveti a harmadikkal, az önmagáéval, s láthatóan meg van elégedve az eredménnyel.

Jézus itt, ebben a történetben, egyebek mellett, nekünk egyúttal megmutatja a helyes önvizsgálat módszerét is. Ki vagyok én? Ez a nagy kérdés, és a rá adott választ megtalálni nem könnyű dolog. Ahhoz, hogy Isten és a világ előtt megállja helyét az önmagamról alkotott véleményem, helyes önismeretre van szükségem.

Az önismeret szigorú önvizsgálat eredménye. Erre figyelmeztet Pál apostol is. „Minden ember pedig az ő maga cselekedetét vizsgálja meg, és akkor csakis önmagára nézve lesz dicsekedése“ (Gal 6,4).

Nézz szembe önmagaddal, vizsgálj meg önmagad, mondja bennem a lélek. És érzem, hogy az önvizsgálathoz valamilyen eszköz kell nekem. Valami olyan, mint a tükör vagy a fényképező gép, vagy a röntgenkészülék, mely képet tár elém önmagamról. Érzem, hogy ehhez egyedül kevés vagyok. Ehhez valaki más is kell nekem, hogy hozzámérjem magam és így megtudjam, ki vagyok. Jézus Cézarea Filippi környékén járva, az önvizsgálat tükreként a másik embert jelöli meg nekem.

Általában mindannyiunknak meg van egy felfogásunk önmagunkról, mely azt tartalmazza, hogy én kinek látom, kinek tudom, kinek mondom önmagammat. Jézusnak is meg volt egy határozott nézete önmagáról. Ezért teszi így fel a kérdést: „Engemet, embernek fiát, kinek mondanak az emberek?“

Ezt az önmagamról alkotott képet újra meg újra össze kell hasonlítanom környezetem rólam alkotott képével. Kinek mondanak engem az emberek? Választott példánk szerint is, Jézust Izraelben sokan tartották nagy prófétai személyiségnek, s ha a közvélemény teljesen nem